

გრივრ ჟარულკვა

დიდი პარიზი პოპულარი კულტურისა

გარდადილი ეროვნული ენერგიის პარალელი დიდი გამოცდილება დაახლოებით ამ ოცდამეათე საუკუნის წინათ მოხდა მაშინ ძველი იბერიელები და კოლხები უზარმაზარ აღმოსავლურ იმპერიას — ირანს გამოეყვნენ, დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრივი ცხოვრება დაიწყეს. ახლანდელის შემდგომ, ეროვნული კულტურული სულის თვითგამორკვევის საგანგებო ვაში რომ დადგა, ქართველები კვლავ გაემიჯნენ აღმოსავლურ გზა-საყალს; მაშინ სასაზღვრე ვახუშტი დაგვიტოვებულებს. დღითისმომალის წილხდომილად გამოაყენებთ თავათი ქვეყანა და კახაბერიადან ნაზოს მიერ მოტანილ ვაშის ქვარს მოუყარეს მუხლი (19 ს.). ერთი დიდი ეპოქა, წარმატებული მათილოგიისა და ანტიურთხ მხოფლშეგრძნებისა, დასრულდა, ახალი დაიწყო.

კიდევ ერთხელ გაცხადდა იმ შორეულ წარსულში ჩვენი კულტურული სულის ძალი. სიღობა, ქართულმა ენამ და ეთნოტაქსი მხოფლშეგრძნებამ განახორციელა თვითგამორკვევა. შეიქმნა ასანო და სიტყვაკაშხელ მწერლობის დიდო სათავე. წავნა, რომელმაც ჩვენამდე მოიტანა თავი და სინამდვილის უბედურება ეროვნული ხერათი, 1200 წლის წინათა დაწერა. ეს წავნა იმაზე მოგვათხრობს, რაც ბედისწერად გვცა სიქართულობის: დასავლური თუ აღმოსავლური ორიენტაცია, ქრისტიანობა თუ მაშდინობა (გვიან — მაშადინობა). ორი მხოფლიო ტელიციის შეგებება ორი სახელმწიფოებრივი-პოლიტიკური ორიენტაციის სახეს

იღებს და ორი თავნოთხე და ძლიერო სახითიბ ტრადიციად იქცევა.

ეს წავნა პავლიკარული რომანი „შეშინების წამება“, ავტორია აკობ ხუცესი, დრო მოქმედებისა — 9 ს. მეორე საბუარი, ადგილი — ქვემო ქართლი, კერძოდ, დაბა ცურტაუი. ირანი ახლი უფრო მეტის გააფთრებით ესწრაფვის სარწმუნოებრივი-დაც მასგან უცხო-ქმნილი იბერიის ასიმილაციის. ამ მოწინას მისაწვდომელ საუკეთესო საშუალებად ირანის შაჰებს ესაბებოდათ ჩვენს ქვეყანაში ქრისტიანობის აღმოფხვრა და დანერგვა ზოროასტრიზმისა. ამავე მოწინით შაჰინშაჰი უოვლგვარი წვადლობით და პრეფერენციებით ავსებდა თავის წარჩინებულთ იბერიას.

ახეთი იყო ვაში და სამეფო ტახტზე აქდა ვახტანგ გარგასალი იგია „მეფე თვითმპყრობელი“. მას „არა ცუდად აბიეს სრმალი, სამეფო ღმრთობა მიერ მოაგრობს“. ვახტანგმა ცენტრალიზაციის გზაზე, სამეფურს და კულტურული აღმავლობის, ირანისაგან დამოუკიდებლობის დიდ გზაზე დააფინა სიქართულო. ეს „მეფე თვითმპყრობელი“ მათ უფრო შემართული ფნდა უოფლიყო, რომ ავი მოეზარებებს მიერ სავადებულ ივხლს ქართლის მიწაზე აქ-იქ საყოფო გამოუდია. „დი შეგრიო ქართლსა შინა ერსა ზედა წვრილსა ცეცხლის მსახურება“. ვახტანგს რომ არა იდგენ „ერსა წვრილსა“!

467 წელს ქვემო ქართლის გამგებელი პატარაში ვარსტენა „წარდგა წინაშე სარბთა მეფისა, არა თუ პატივის მადლობათა, არა

ზურგს. პატარა-კანარტოვო ფეხს სწავს. მოეხსი, დედოფალს კი, აქადად თუ ფარულად, უკელი ხიშპათით შესცქერავს. თვით შუ. შანკის ნათლად აქვს გატნობიერებული თავისი მოქმედების სადალი მიხია ეს შეგნება ანებებს

მის ცველა, სიტყვას, მოძრაობას დიდ შინაგან ძალასა და თვითდერეხუდობას. „მამამან შე. მამა, — მიმართავს ქალი პატარაშს, — აღმართა ხამარტუდონი და ცალესიანი აღაშენა, და შენ მამისა შენისა საქმენი განაჩუენენ და სხუად გარდააქციენ კეთილნი მისნი; მამამან შენ. მამა წმადანი შემოიხუნა სხიად თვისა, სილთი შენ დევნი შემოიხუნენ; მან ღმერთი ცითა და ქუეყანისა ილიარა და პარშენა, სილთი შენ ღმერთი კეშმარიტი უფარ-სუა და ცუცხლსა თაუფანის-ცუ. და უთარცა შენ შემოქმედი შენი უფარ-სუა, ეგრეთა მე შენ შეურაცხ-გუა და თუ მრავალი ტანქავა მიაწიო ჩემ ზედა, მე არა ვუზიარო საქმეთა შენთა“. წინაპრის მამუდღაშეიდური ღვაწლის სინათლე აქ კონტრასტულად აშოშუდებს სუღმდამდობას შთამომავლისა ახლა ისე გაუბხეროთ, რომ ვარსკვნის მამა არშუშა იძულებით და გარეგნულად მარდენობაზე მოიქცა (ღაზარე ფარბეცის ცნობა). ამ ფორმალური აქტით ხამშობლოს თავისუფლებისათვის კეთილსა და მედგარმა მებრძოლმა თავისი საღისე დაიფარა აგრეთუღად შემართული არაზის მახეილისაგან. არშუშა შეეწირა კადეც არანელთა წინააღმდეგ ბრძოლას. დავაჯირდეთ, მწერლობა და გმირის (შუ. შანკის) წარმობახებაში ქვეყნისა და ხარწუნოების ინტერესებია ერთ ხამსხუტაქლოზე იუბის თავს; მერე რა, რომ არშუშამ ქტენოფონში ათებულ ცუცხლზე ილიცა, გულში სიმ ღვათს. მოხსავი მამუდღის სიუვარულის ცუცხლი ენთი და მახთვის დიფერულა, კეშმარიტება ერთთა; ეროვნული თვალხარახი და სულოვანის ფანტაზია ემპირიულ ფაქტსა და უგზოხვეთობაზე ბატონდება, არშუშას უკომპრომიზო ქრისტეან მოდუაწედ წარმოგვიდგენს. ახეთი უფლებს სელოვანს (და არა ისტორიკოსს) ეძლევა, რათა „გახსნას შინაგანი მარცვალი და არა მომდარახა, კტევისა, ნაციონალური სახითისა, გამოაჩენდეს ისტორიული პაროენესისა“.

ვარსკვნის გამაზდენება ეროვნულ დაღატად იყო შერაცხილი საღისეგანაც. ახე ფაქტობლი ცალესია, მეფე და მთავრობა საჩრთუელოსი, ამიტომ იყო, რომ „ვარსკვენ არშუშას ძე, რო. რორცე სპარსთა, ხამსხურაში ზეოფი ხატრასი და ქრისტეანობის მტერი, მოკლეს მეფე ვახტანგის ბრძანებით (1114 წ.) ეს მკვლელობა სიგნალად აქცა სპარსთაგან დაძლეული საღებებისათვის. სომეხმა საღიწი იარადი აისხა. ომებში სახელმძღვანელო ვახტანგის ვმარული სხე გამოარჩევის იმედს მიატებდა დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლ ზეოხლებს“.

რომანოს ხილარში შესვლა გვარწმუნებს, რომ

დენად მრავალგანზომილებიანია იგი ეროვნულსა და ხარწუნოებრივ ინტერესებს აქ გვეჩვენა რად მსჭვალავს კრძო აღმასწურა, ინტერესი იმპულსება. ამ იმპულსთა მდინარება უფრო სიღრმისეულია და სწორედ ამიტომ დიდად ხინტერებს. რომ ახე მამაგა ვარსკვნის შეცოდება, რომ „მგლადან“ სახელდებული ერთგან, მაგ. რამ პატარაში სრულად არაა სწორბაზობრივი პერსონალიტეტია ამ სიმბოლოსი, რ. ბარბარემ მიუთითა, რომ „ვარსკენი საკმაოდ რთული და შინაგანი წინააღმდეგობების შემცველი სახეა“, და ამის საგულდისში მავალითუბი მოატანა.

იაკობ სუციუს კეშმარიტი რომანისტიკის სატოფი სელოვნებით შეგუავართ ძველი ქართული უოფისა და სახითების მრავალფეროვან ხამეაროში. ამ ხამეაროში ქრისტეანული მხოფლშეგარბების ეთიკურ პათოსს უფრო ადრეული ეპოქის განწყობილებამაც შერეუა, სიუვარული და სიძულვილი ერთ ტახტზე დახაბრძანებლილ შეცოდებათ ერთმანეთს, გმირები ზოგჯერ თავის კი არა, სხვას როდეს თამაშობენ. სულთ, საღისისა და ოქბის სპარსთა მეფისათვის „ძღუნად შემწირული“ ვარსკენი ხამშობლოში ბარუნდება „ვითარცა მოიწია იგი ხამღვართა ქართლისათა, ზრახვა-უო რამთა აუწეოს და წინა მოეგებნენ მას აზნაურნი და მისნი ძენი და მახურნი მისნი, რამთა მათ გამო, ვითარცა ერთ-მადი, სიფლად შეგუდეს“ სიამბოფ მან ზეარკო „წარმომხმართა სადასპანოათა ცხენითა“. შეხვედრის რიტუალურ პატავს არც ახლა იკლბს ზეადი უფოდალი და „ერთოულის“ ნაღბით შედის ცურტავში. სიღბითვე იწუებს იგი კარგა ხნის მოფიქრებულად როდის თამაშს. „და ხელოის დღე ვითარ აღდგა პატარაში, — ბუვაბა მწერალა, — გვწოდა ჩუენ სუცხითა და მიუდით. და სიხარულით შეგვმთხვევნი და გურკუა ჩუენ: „აქ ზურას მერადებით მე და სუცადი ვამა“. სილთი რაცა სუცხითა შემკადრებს: „წარსწუმიადე ოავი შენი და ჩუენცა წარგუწუმიადენო“. პატარაში პახებს თავი აარიდა თვითონ დადგა შეურაცხუოფილის პოზიში: „რახსა კედლიწიფა ჩემ ზედა ცილმან ჩემ. მან ეხვეთარახსა საქმედ? აქ მიუდით და არკუო, ვითარმედ შენ სემი ხატი დაქუ და ხეგებულსა ჩემსა ნადარი გარდაახს. და შენი აღგალი დაგატეუბიებს და სხუად წარსულ ხარა. აი, ამის სიამბოფ წამოიოქვა ზემოთ უკვე მოხმობილი სიტყვები დედოფლისა, მამა-შეილის დაქარასპირებას რომ შეიძუტს. „სილთი მან (ვარსკენმა) განიწეო გული და იზრდელენდა მახთვის“. აქ კი არაფერს „თამაშობს“ გმირი, მოქმედება და შინაგანი იმპულსი ფარავს ერთმანეთს. ახეთ წინააღმდეგობის კი აღარ მოელოდა ვარსკენი. ეოლ-შეილის მამუდენობაზე მოქცევას იგი შინს ახე „უქ-დებდა, რომელ-აქა

გამიგარ ფარულდება

დინდი კარიგამი ეროვნული კულტურისა

აბი აქუნდა ქელთა შუშანიკისგან. როგორც მა-
ღალი სამების ღატერატურის შედგენა. აქო-
ბის თხზულებაში ბევრი, მაღალი ბევრი რამ
სტრუქტურის შორის უნდა წავიკითხოთ შიშვანი
შეგება. ამ შერბის კი არ უნდა გამოეპაროს.
რომ ვარსკენი მაინცდამაინც ეპარება არ იქნოს
თურმე თავისი ოთხი უკიდის დედა. შიშვანი
პასუხის ფსიქოლოგიური ხიბოვლენ წყარალს
ამხე აქვს დამყარებული, რომ მოქმედების
წარმართველის (ვარსკენი) მიერ შექმნილ ხი-
ტრუციას და მისას ხაზუღებები არ შეესაბა-
ნება. ახე, ხიტრუციადან ხიტრუციამდე სდებ-
ქმარისგან ცოდნის „აღმოჩენა“. ვარსკენი კრის-
ტესე არ ძალავს იმის თაობაზე, რომ ცოდნა სარ-
წმუნოება შეივადოს, დავა ოქათური მოღო-
ნობის შენარჩუნების პოზიციიდან უფრო მომ-
გებიათ. პატარაში ვადაწუვდეს მისა და რამდ-
თან, ბურთისზე მოედისარაკოს ცოდნა და მხ-
ბურთ სიგანეებზე აღმართვებს: „სხუასა წე-
ვას უფროდ წიფნ თანა შემოსდებ“. შინუ-
რულ წრეში და ხუფრასთან უნდა გააღოღლეს
მორაგება, უცხოთა თვალწინ მოხადოღნელა.
ქაღმა მტად აზრუწის თავისი პოზიციის შე-
ნარჩუნებაზე ეს ხაზუქი: თვალსა და ბელს
შუა ემსხერვეა ვარსკენს, წონასწორობას კარ-
გავს და ქაღს საბტყ-დ სეუმს. ამ გაფორება-
გამსაც „განებდა ვარსკენ თესლ-გოშა მისსა
და ხაზდისა მოქრებელი დ ხაზელ-
ს დებდა მას“. ამავთა მთელი შემდგომი
განვითარება, პატარაშის მოქმედებათა, ეგესტთა
ურთიერთშედარება, გულისხურაიანი განქვრეცა
ამისა, რაგვარ შინაგან ვითარებას უნდა მიუცა
ბოძე ამ ეგესტისათვის, გვარწმუნებს რომ რის
აქცენტარებასაც ვარსკენი აკეთებს, არას არა
მხოლოდ ეფექტური მოცევა ხაზოგაღობის
თვალში, არამედ ურთოდ მნიშვნელოვანია პირა-
დოდ მისთვის, ფრთხილი უარუდის სხათ ასეთი
თვალსმართი გამოთქვა რამდენიმე წლის წი-
ნათ: „შეიძლება ვარსკენი არც თვალმაქცობდეს
და მას გულწრფელად სურდეს ოქათური ხიტ-
რუცის დამყარება, ვარსკენი, თითქოს არც უღო
და, რომ მას მიერ ვადადგებულა ნაბიჯი ოქათის
წერტვას გამოაწვევდა და ამიტომაც, რომ ასე
თავზარდივებულა და წონასწორობა დაკარგუ-
და მოქმედებს. და თუ ეს ასეა, კადვე უფრო
რეაღისტურია და მაშინდელი სდება ვარსკენის
სამე... მას გაჩყვეული სთბო და გრძნობა აკე-
შარებდა შუშანიკთან და ამ უცანასკნელის ხეყ-
დალა შედეგა აყო მოედენათა თანდათან გან-
ვითარებისა, ურთიერთობისა და ხიტრუციის გამ-
ძურებისა და არა ამის, რომ ვარსკენს თავი-
დაწვე სხაყდადოდ განწირული მყავდა ურჩი
შეუდღე, ვარსკენის მიერ მიღებულა მყავრია
ზომები უფრო შუშანიკის დაშინების ისახედებნ
მისად და არა ხიკაფოლს. ეს უცანასკნელი ფაქ-
ტა თვით ვარსკენისთვისაც მოუდოღნელი
ყო“. ეკველივე ეს სიმართლეა, ვარსკენსა ძა-
ღიან მისზე ტვართის აწვეა აყისრა ირანელთა

წინაშე. პირველი ნაბიჯი კი ვადადგა, ფერა ატ-
ვალა, მაგრამ მეორე ნაბიჯისთანავე მარცხედ
ნათ შეუდღეს ვერ უცვალა ფერა და მთელ
სამიტამშოს რადს გასწვდებოდა უარესივ მო-
ხდა. ცოდნა მამოხვლა და ხიტრუცის დამყარე არ
აფალა, ასე მიუტოვა ხიტრუცი. ქრისტიანული
ეთიკური ნორმის თანახმად, ქაღა სწორედ ასე
არ უნდა მოქცეულყო. „რამეთუ განწმადნების
ქმარი იგი ურწმუნოა ცოდნას მისგან მორწმუ-
ნისა და განწმადნების ცოდნა იგი ურწმუნოა
ქმარისა მისგან მორწმუნისა“ (მათლე 1 კორინთ.
7, 14.). შუშანიკს არც უცდია ასეთი „განწმადნა“
შეუდღისა ეს ამიტომაც მოხდა, რომ მას ხი-
ტრუციადი ქონდა უვალაფერობა ერთად შეუ-
რაცე უხეიროდ შეუდღედ დიდ ეგრძნო
თავა. აქი მწერალი თხზულების დასაწყისშივე
გვოწმებს, რომ ვარსკენის მოქმედებით „გა-
ნაბარა შეფეშან (იარაგისა) და ბრძანა ცოდნად
მისა ასული მეფისა“ ე. ი. ქტუზოფონს ვარს-
კენს სხვა ცოდნა შეურთავს ამ საამისოდ შეურ-
ჩევით მისე იარაგის მხარძმებლის ასული. შეუ-
რაცეუთელი ქაღური თავმოყვარეობის მომენ-
ტის დათვალისწინება უკეთ გვაგებინებს ზოგა-
ერთ პასუხს, ხედავ შუშანიკი აღოგეურჩად ამ
უხეშად აქცევა (უდასაშუალო რამდს რომ აქი-
ქაა იგი პარსა შეაღწეა“), იმ ტონს გააყვინბა,
შურისხიებისა, ხშირად რომ ვგრძნობთ ქაღის
ხიტრუცაში, ეგესტში და რაც სთმანდო ეთიკური
ნორმების ხუფრუტისა აღუბტარცია არ არის,
ვგრძნობთ, ნამდვილად ვგრძნობთ, რომ სექსში
ერევა გრძნობა შეგანებულა ხეყ-
ვარულისა.

იხ, რაც აღრე ფრთხილად აღინაშნა, შევეთ-
რად იქნა სარგასმული შერე, რაცა მწერალმა
განიზრახა მწერალის ნახელავის ინტერპრეტაცი-
თ. ქაღამე წერს: „ეს არას სულის მხურვალე
ქურამი სიძულელიად გარდაქმნილი სიფარული
და სეუნ, ვართ რა მხოლოდ ამ უცანასკნელის
მოწმენა, სწორედ მისი წვადობით ვგრძნობთ,
ეხლენით თუ რა ძაღლი უფარდათ ერთმანეთი
ვარსკენსა და შუშანიკს“. ქტუზოფონისთან
უღრთი სხლის ექმნებით, თუ ასე ვიფიქრებთ
მაგრამ ცნობილია, რომ დიდი სიყვარულის ხი-
ტრუციად ფერისცვალება ძნელად მიმდინარე-
ობს, სხაათის აფეთქებებს უყვარდებს. ასეთ
ხიტრუციაში ხშირად უხედავთ ვარსკენს, არამშ-
ვათად — შუშანიკს.

პატარაშში ცოდნის გვემის მეორე დღეს „გა-
თარტა ცხეკარ ოდენ აყო, აყათბა და თქუ, მხ-
ბურთისა მიმართ მისისა, ვითარმედ „წულუდების-
სა მისგან ვითარ არს?“ სოღო მან პრქეა მას:
„ვერ განსარჩენებდი არს იგი“ (ფერა ვადა-
რებია). მისინ „თუ შეედა და იხადო იგი და
დაუკვარდა დიდძალი იგი სიმხიუნს მისა და
ამცნო მხაზურისა მის და პრქეა „წიფნა ვინ
შეედას ხიღად მისა“. და თუა მიდარობად
წარვიდა“. დავაკვარდეთ „ვითარცა ცხეკარ
ოდენ აყო“, მართლაც ცხედა, რომ პატარაშს

წმუთვარე დამე აქვს გატარებული. უთენია რომ დედოფლის სენაკის კართან ეხდებოდა. დამ-
შეფხვით იმე ქალის ქანჭრთულობის ამბავი
უკითხავს. პიტიაშის შემდგომი მოძრაობებიც
წერაუფლად და შენაგანი ხამჩიშალობის მოწვევებე-
და „ნადარბაზ წახვლა“ მხოლოდ ამ ხამჩი-
შალობისგან განსხვავდება. ხაყუთარი თავისაგან გაქ-
ცემაზე შეიძლება ილუქვან.

ჩა თქმა უნდა არც ის დეტალებია შემთხვე-
ვითი, რომ ხამჩიშაობის განმგებელი თათქის
საგანგებოდ მარტოხუდად აწვევდნენ დედო-
ფალს, ბოლო მისთან შედის ყველა ვინც მო-
სურავენს. დრამის მრავალდღიანობა ხიდრშიდან
ცხადდება ყველაფერი. ვარსკენი გარკვეულად
თამაშობს როლს მკაცრი, შეუვალი პიტიაშისა,
რომლის ნება რკინისებრი მტკიცეა და აღებულა
კურსი — გაუდუნავა. იგი მით უფრო წარუწყვ-
შეპნას ასეთი წარმოდგენა. რამდენადღაც მოვ-
ლენათა განვითარების უოველდღოური დოგმაკა
მიღებული წამები კი არ ახლოვებს. აუღებს
დასახულ მოზანს იშლება არა მარტო შამთან
შეთანხმებული გეგმა აღწევებისა, იქარგება არა
მხოლოდ თანაგრძნობა ხანოგადობისა, არამედ
არღვევა ოქსაიც. პიტიაშში ხასოწარკვეთილი
ებრძვის, შეიგრძნობს თათქის ფატალური გარ-
დუვალობით მიმდინარე პროცესი კატასტროფი-
სა სხვადასხვა მკაცრი დონისხიებით იგი აშე-
ნებს შეშინებს, რათა გატეხოს მისი ნება. და
როცა ერთი ცდა ამსჯერება, გააფთრებული პა-
ტიფოზივარება გამეტებით აუფარებს სედებს
ხაყუთარი გულის შენაგან მოძრაობას და მიმარ-
თავს მეორეს. ამრიგად, პიტიაშში თავის თავსაც
ებრძვის.

ვარსკენში ცოლი ხასხლდში მოაყვანინა. „და
უბრძანა შეკრავს მისი და ცემა: ბორბტებდა
და იტყოდა: „ამა გეგრა არა გერგო შენ გელე-
სიამ შენი და არცა ზურგნი ეგე შენნი ქრახტი-
აზნი და უფალი იგი მათა“. და ვითარცა სცეს
კუერბითი. ხამჩი ოდენ, არაია აღმოქდა პარ-
სა მისი ვაგბა, არცა კუნებდა“. პასაგი ხაყუთად
გამჭვარავდება: ვარსკენი ედოვება. ახლა კი უნ-
და მოიბაროს ქალი. კუნებაც არ ღახდა წამ-
ბუდს, არადაშინური ძალაც კი ჩიოდგა, შე-
მართა „უბადოო, — ელვასავით გაქვეთს ამ
ჩამჭვებულ დონს ქალის მამა, — შენ-და თავი
თავი არა შეიწყადე და განსდევ დმრთისაგან,
შენ მემცა შეიწყადეა?“. ეს მეომრის ეცხტია.
მასხადიდ ქველად სიტყვაა, რათა სული დო-
კოდოს ამას, ვინც მარტვალის სხეულის და სე-
ლის მოწვევას ცდილობს. აქ შეკრული და ცე-
მით გათამაველი მეომარი ცდილობს, რათა თა-
ვანი მეომრული სულის დადგე ნიშანი ღადაოს
მოწინააღმდეგეს ეს ამის მსგავსი სულისკვეთე-
ბაა, როცა ხასხვადილოდ დაქრალი მუცალი (ვა-
ცხს „აღუდა ქეთელური“) „უფრს არა მკარ-
გავს მგლისაგან, ერთიც ესროლა ილუდს, ხანს
არა მკარგავს ცდასაგან“. თ, ანალოგიური პასე-
რის დედოფალი უკვე ციხეში მოაყვანა ვარსკენ-

მა. ჩრდილოეთ მხარეზე „მეორე და მესამე“
იენაკი მოსახა, აქ შეიწყვედა. „და ქაქუარდო
რომელ ილვა ქედს მისი ზედა, გვრთავდნენ
და დამხუტდა ურჩულობას ვარსკენს ბეჭდითა
თქსითა. ბოლო წმიდანს შეშინაქ თქუი: „მე
ამას მზარულ ვარ, რამთა აქა ვატანქო და მუნ
განვსუენო“. ბოლო პიტიაშთან ბრძეა მისი
„მე. მე. განვსუენქი“ წამებული და მეზრძოლი
აქაც „ხანს არა მკარგავს ცდასაგან“, მთელი არ-
სებით ხამჩიშად შეშინებული, რომ სული მო-
უწამლოს მოწინააღმდეგეს. ხამჩიშა არ მის-
ცის გამარჯვებულად გრძნობდეს თავს მამან,
როცა მტერი თავისი ძალმოპოვების მწვერვალ-
ზე აღის. ვერ ვიტყვით, რომ უოველივე ეს ამ
ეთიკური ნორმების დემონსტრაცია იყოს, რაც
ტანკება და სიკვდილთან მიმართების მაღალ
აღვლად დასახული ბაზლიონია: „და იგი გან-
ბორბტებდასათვს არა აღადგებს
პარსა თვსსა. ვითარცა ცხლვარი კლავდ
მიმართ მოივანა და ვითარცა კრავი წინაშე
მრახველისა (შერეკელი) თვსისი უბნო, გვრთ
არა აღადგებს პარსა თვსსა“ (ასაია, 38,7.).

არის ამ ეპიზოდში მეორე, პაწაწა დეტალი,
რომელიც კონკრეტული სულიერი მდგომარეო-
ბის, ხასიათის ხერხით ბუნების და შექმნილი
სიტუაციის ხოცრად გამჭვარავლდ, შეტყუალ
სურათს ქმნის. ეს არის ხამჩიშაობის რეგლაცია
პიტიაშისა: „მე. მე. განვსუენქი“ დიდი სელო-
ნება შეიშობს აქ თავის სრულქმნილობას.

პიტიაშში თავს ებრძვის, მრახბანე და ნება-
შეუვალ მზრძანებელს თამაშობს ნაწილობრივ
მანქ. ამ როლს იგი ხაყუთარი თავის წინაშეც
თამაშობს. ფაქტები გამჭვარავლდია შეშინების
დაქარგვით, ოქსის რღვევით შეძრწუნებულ
ვარსკენს, მეორე — პატაოზვარე და უფდო-
ბისმოყვარე პიტიაშში ვარსკენი უტევს არ გე-
მორბადება, არ სურს ხომ ვაივოს შენი სურვი-
ლი ერთად ყოფნასა, სერც შენ შეიშენ სერა-
რას მისის, შენ ძალგამს და უნდა მოივლიყო
იგი გულოდონ. და პიტიაშის ბრძანებისამებრ
ხამჩი ბოზეა დამკრეს დედოფალს. ქალი შე-
ტყაოვდ გადუადა და თ, ბრძანა პიტიაშში და
დედოფალი ციხეში ჩახვს. „და ამდნო მათ
(მცუდელთ), რამთა ხიფშილთა მოკლან იგი“. მე-
სამე კვარა რომ დადგა ამბავი აკათბა უბრძეს
მკვდარს უფრო გავს, ვიდრე ცოცხალს. ვარ-
სკენის განცხადება დემონსტრაციულია: „სერა-
რას გელან (გენაღვლებით), უტე, — მოკუ-
დეს“. პიტიაშში ილტვის, რათა თავისი ძლიერა
„მე“ დამკვდრის სხვათა და ხაყუთარი თავის
წინაშე.

ილტვის, მაგრამ ამ წიღების ხატარებლად
ფანატური დონეა ხამჩიშა. ხამჩიშა, რათა ხა-
ყუთარი გუდს შენით მოკვეთოს სხე შეშინა-
კისა ეს არ ბერბდება და შემოადწერალი ამ-

ბრძნობა უარულადა

პირი პარობაჟი მომწველი ავლტარისა

შემოს ცოტა ხნის შემდეგ ამდის, თათქოს მო-
ულოდნელად სურათს ვხედავთ: „მოყვანილი მი-
ფლიანს, პატარაშვილს და ბრძენს: „ახუ ნებაა მე-
ნი ვაჟ და მოვედ ტაძრად: უკეთეს არა მოხვედ
შინა, როდეს წარგუე შენ ახუ კარად კარბულ-
თა“. ხოლო წმიდამან შეშანი, მიპატუა ესრეთ:
„უბადოო და უგულდესქმოო, ხოლო მე თუ კა-
რად ახუ როდეს წარბუე, ვინ უწყის, თუ მუნ
კეთილსი რაბზე შევემთხუო და ბოროტსა ამას
განვრეო“. და გულსა ეტყოდა პატარაში იგი
ხიტუყათა მათთვის (ერთი: იგი ბრძენა მას, ერ-
თარმედ: „ვინ უწყის, თუ კეთილსა რაბზე მი-
ვემთხუო“). ერთარმედ: „სუფუე მთავართაგანსა
ვინზე ეცოდოს“. და მთერთგან არღარავინ მი-
ფლიანს მისი. აქ ცოლი ქმარს იხე გამვეირვადე
მინაშეებით უპასუხებს (ეჭვიანებს), რადე სო-
ქათო დრამისადმი მიძღვნილ ახალი დროის სა-
წარმოებისთვის იმდენად ბუნებრივია, რამდენა-
დაც არაფერულდებრივია მარტვალის გუნება-გან-
წყობადებისათვის, აქ მათხვე და ადვილად გა-
ხეწილობურა, ეს პასუხი ვარსკენსა, „გულსა ეტ-
ყოდა“: „სუფუე მთავართაგანსა ვინზე ეცო-
დოს“.

თუმცა უცხო ამ სოციალური რომანისათვის
ასეთი განწყობილება არ არის, ეს უფრო ადრე
მხატვარი იცნის ვარსკენსა „დადგა“ ქალის პირ-
ულშია ფიზიკურმა შეურაცხყოფამ რომ პატი-
აჲ: მისიან ვერადრით მოუხლოვდა, ახლა მერედ-
ღობობრივი გვერის ადრეის გზით სურს ვარსკენს
ამის გაკეთება, იგი იყოფის ავადებს: „მეში სამ-
კუდილი მის არა დიდები, იფებს იგი არა მემი
ცოლი არს, — ამოოს ვინმე, რამე დე-
ნანს გენკაფოს (გადკეთოს) იგო“,
ხოლო როცა ხუცესმა, სამკურდუმა მოუტანა,
ვარსკენსა — ევადად თქვა: „მეგრემცა ამო-
ოს ვინმე, რამე დემაან ესე შეიშ-
კოს“. ახე მხატვრად უფაღთვალუბს ერთმა-
ნეთს, ეს ირია გმირი, ასე ეძებენ და შორდებთან
ერთმანეთს, ახე „თამაშობენ“. როცა ეწყობება,
წამებუდაც კი ერთი მიჩნეული, ვარსკენიც წა-
მებუდაც, ერთადე მტანჯული შეშანიკისა და
მტანჯული თავისი თავისა.

ოქათად დაბრუნების ვარსკენისერული პირვე-
ლი თბოვნა, რომ იმგვარად გააწილა ციხეში
მყოფმა დედოფალმა, რომ ავტორი შენაშნავს:
„და მოერათგან არღარავინ მაველიანს მისიო“. შე-
შანიკის სხე მანცა ვერ ამოუცეთავს ვარს-
კენს გულთან და ერთი წინადადების შემდეგ
წიგნში წერია: „ხოლო პატარაშვილს გამოარჩია
ბუნებრივად მისი საკუთარი, რათა მოიკეთოს
იგი ტაძრად, და ერთადე ბრძენა კაცმან მას:
„ახმაზე მემი და ჩამოუდ ტაძრად, და ნუ აოტ-
რებ სახლსა მას იქუენსა“. ბრძენა მას წმიდამან
შეშანიკი „არქუ მას უღმერთოსა, ერთარმედ შენ
მოკად და მარქუ მე: ცოცხალითა უერკითა
არა გამოხვედ შენ მაგურს ციხიო, ხოლო აქ-
უკეთეს შემხლებელ ხარ მკუდარსა ადგიანე-
ბად, პირველად დედა შენი ადგიანე, რომელი

ურად დაბრუნდა არს, გარდა თუ მისწავლა“
ძლებელ ხარ ადგიანეზად, ვერც ჩემდა შემ-
დებელ ხარ განვანებად, გარდა თითერთი გამ-
მართიო“. და ერთადე მოუთხრეს პატარაშვილსა სი-
ტუყთა იგი, და მას თქვა: „მანდვადე ვაქუ
ეგე“ ციხეში ჩამწუდუყთა ვამს მართლად უთხ-
რა, ქმარს ცოლს მგავსა რამ, აქედან მოულო-
ბული ამ ეპიზოდშივე გახულია დამბოვებით
და წელი, სემიო დრო, რათა შეუცხადენ მზარ-
დი მოწამე მწიფარ ამოებზე ამაღლდეს, განო-
საწორდეს, აუთს მიმტყუებულა და თუ ვერ
შეიკეთებებს, სწავლობდეს მაინც „მოძულეთა
მითა“. მაგრამ არც ამ უკანასკნელ ეპიზოდში
ამდენს მარტვალად აღნიშნული ეთიკური ნორმე-
ბის დემონსტრაციას, გაანჩნდებისა და სამეფო-
ერის მიგების ცხადი ინტონაციითა დატვირ-
თული მისი პასუხი, აშკარად „განბოროტები-
ნათვ: დიდებს პირსა თვხსა“. გადმოცულია
დრამატული ანდოდაც კი არ ახეწებს, ამ
ხიტუყაში ვარსკენის შინაგანი მდგომარეობა
ფიქილოვანად დრამად შეტყუელი ფესტივალი
გაყოფილებულია: „მანდვადე ვაქუ ეგე“ —
სინამდვილე სათავისოდ ამოშს დაფიქრებული
პატარაში, აქ გმირი გონების თვალს უწევოდ
მიმართობს ამ უხეშ ენებს, რომელიც ცოლის
დაქაშინებლად მოიხმარა თავის დროზე, სინ-
გული ინტონაცია მსჯელობს ამ მოკლე ფრა-
ზას ეს არის გრძნობა გმირის უღრმესი და
უკეთესი ნაწილისა, მამართული წინააღმდეგ
უარესი ნაწილისა, ამ ირია ახეწების, ირია სწ-
ვისის მხატვრი პირობის ახსარება ვარსკენის
პიროვნება, პატარაში „ორთა უფაღთა მოწმებს“
ცდილობს, ცდილობს სინამდვილის დოგმის
საწინააღმდეგოდ, ცდილობს თავისი უღრმესი
და უკეთესი ნაწილის საწინააღმდეგოდ, და ეს
ცდი და პირობა ენებად ეკეთება, ამდენად, უფ-
ლებითმოუვარე, პატარაშვილად და ძლიერად ინ-
დივიდუალს ეს ენებთან პირობა თავისი „მეზო-
დაქადრებისათვის ახტრატულ სახითაც
იღებს გარკვეული თვალსაზრისით, ეს არის სფე-
რი ინდივიდუალური ეგოიზმისა, ხოლო ინდი-
ვიდუალური ეგოიზმი „გამართლებულია, როცა
შთავისებულა იხეთი ხახის ინდივიდუალ, რომ-
მელიც მაღლა მიჩნეეს ცხოვრების პირობებ-
ბის შესაბამისად, ზღვრამდე ავითარებს რა სა-
კუთარს, უნაკლურს შინაარსს, ეს ნიშნავს,
რომ იგი გრძნობს სწორად, ერთადერთი შეტ-
დომა, რომელიც მას მართალი ვხადან გადმო-
ვამს, მდგომარეობს ადრევენი ინდივიდუ-
ალური ბიბიო და პიროვნულ ბი-
ბიო, ამგვარი შეცდომის გზით მიემართება
ვარსკენის ინდივიდუალური „მე“. ცდილობს
რა, აუთს მთლიანად თავისთავადი, ცდილობს
რა თავისი საზოგადოების წევრთაგან, ვარსკენი
ეცნება, უკან ეწევა საზოგადოებას, ინდივიდუ-
ალისთვის ეს ვნა არ ამკიდრებს პიროვნულ-
ბას, „რომ ვიყოს სრულიად თავისთავადი, ზევს
სამართლიანი მამართლებით უნდა წავიდეთ —

უფრო დანარჩენთან, სხვათა კონტრავიციის მიმართულებით. ზეგნით მწვერვალი, გვირგვინი ზენა ორიგინალობისა — არის არა ზენა ინდივიდუალობა, არამედ პარაცნება ზენა. ნამდვილი Eგო „ეგოიზმის“ უპარამორციულად ძლიერდება. ელემენტო მხოლოდ უნივერსალიზაციის გზით მოაპოვებს პარაცნელობას.⁹

შეშინების Eგო ნამდვილია, იგი „ეგოიზმის“ უპარამორციულად ძლიერდება. ხომ ისე ძლიერია მოწამის ინტიმური გარშობება, რომ შესაძინებლად აღეჩევს იდეალურ სიბრტყეს, დედოფალი მანც სრულიად არ მადის თავის მარჯვსთან გარაცნობის გზით. იგი მოქმედებს, აბრძვის, მადლდება ისეთ ინდივიდუალურობაზე, რაც უნივერსალიზაციას უფრო დაუკავშირებარება და პარაცნელობას უფრო დაამკვიდრებს. ამ ამაღლების გზით ფლობს შეშინიკი ამ თავისუფლებას, რასაც შეგნებულ ავტოლეზობას ეძახიან, რაც პარაცნეულ ცნობიერებას ამსხავებს იდეალ ინდივიდუალურებად არსებობისაგან. ამ ცოდნებიან ერთმანეთს შეშინიკი და ვარსკენი, ცოდნებიან „ცენტრში“. „რომ იგოს მთლიანად თავისთავადი“, ამისთვის იბრძვის უბედურება კარათული რომანის ორივე გმირი, მი. ზანს აღწევს ერთი, შეშინიკი, ვინაიდან იგი მადის სწორი გზით, უნივერსალურთან დამთხვევას, „უფრო დანარჩენთან, სხვათა კონტრავიციის მიმართულებით“. ვარსკენის გზა აწყობს თავისი თავადი და იქვე მთავრდება, ეს ამის ნიშნავს, რომ იგი უფრო სწავდება ამ თავისუფლებას, რაც ამ ინდივიდის ნამდვილ თავისთავადობას და პარაცნელობას განაპირობებდა. რა მიზნითაც და ხალცი პიტაბში ეთიშება სარგადიობრივ მოედს, საბოლოოდ იქვე შორდება იგი პარაცნებას — შეშინიკს.

ეს გარემოება, რომ შეშინიკის ხატში თავისუფალი შემოტანილი მიწიერ-ინდივიდუალური ვნებები, რომ მას შინაგანი წინააღმდეგობები ტანჯავს და ამ მიწიერზე ამაღლებით, გაორების დაძლიებით მიეზღება იდეალს, ეს არ აღეკვეს, შეესაბამება ქრისტიანულ მხოვლმეფელობას, თეოზოფიას წინააღმდეგობის, შინაგანი დრამატის სული ქრისტიანული დუთების გაყვას საფუძველშივე მადებელი. ამ ღმერთი თავის სრულიად სპირიტუალური არსებობაზე აღწევს — სიბრტყით იმსლება, განკაცდება, ხდება წილნაყარი ამ განსაზღვრულობიდან მომდინარე მოვლენების: დაბადება, შეგრძნებათა ცხოვრება, ღმერთობა და კაცობასთან დაცვა-შარტული ტკივილი გაორებისა, ქვარცმის ეპიზოდში თავით ქრისტე სმადლა დაღაფებს ამ ღვთაებზე: „ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო. რაბთუხ დამიტევს მე?“ (შათე. 27, 46). ქრისტიანობა თანამგრძნობელ თავადს მიაყვარებს და იკადრებს ამ მტანჯელ გაორებას, პარაცნებას შეგნით რომ იღებს თავს. პაულე მოცაქვლს მოვესმართ: „რომელბა—იგი ვიქმ, არა ვიცით რა მეთუ არა რომელი მნებავს, მას ვიქმ, არამედ

რომელი მნებავს, მას ვმეთუ, უფრო რომელი არა მნებავს და მას ვმეთუ, არადა მე ვიქმ, რად არამედ რომელი—იგი დამკვიდრებულ მას ჩემთანა ცოდვამ და ვმეთუ სხვათა შეუღება ასეთი შინა ჩემთა, რომელნი წინა—გარეკობიან შეუღება მას ვინებთა ჩემისა და წარმეტუენავს მე შეუღებათ, მათ ცოდვისათა რომელი იგი არა ასეთი შინა ჩემთა“ (რომ. 7, 16, 20, 25). ამის მიხედვით, ადამიანი უკვე აღარ მოიბრძება, ვთარცა მარად თავისი თავის ტოლი მუნებრივი მთლიანობა (კლასიკური ანტიკურობა), არამედ დასასულია რთულ არსებად, რომელიც დუთიერბივი და მიწიერი საწესებრის გადკვეთის ცენტრში დგას. ელემენტო აღექსანდრიული მეთითებდა, რომ ჩვენ მტერს უოველთუის დავატარებთ ჩვენსავე შეგნით და თუ გარეგანი ომი ადვილად მთავრდება, ომი ჩვენს სულში სიკვდილამდე გრძელდება.

წარმართული სამყაროს ღმერთები ებმარებიან ბაძოლაში თავიანთ თავიანთსმეტყელთ. მაგრამ, როგორც აღნიშნავენ, ომს თავისთვის ეს ღმერთები არ აწარმოებენ, თავისი საქმისთვის არ „ირჩევენ“ და არ „მოუწოდებენ“ ადამიანებს. სიბოლი ბიბლიური ტრადიციის წარმომადგენელ უბედურს ძეგლში („თეზორას სიმღერები“), როგორც ხ. აფრიანციუ განმარტავს, უკვე „საქმე სრულის სერაონულობით ებება ომს დუთის საქმისთვის. ღმერთი უბრადო თავისუფლისმეტყელი ეს არაა თავისი ღმერთობა, არამედ იმედროულად მისი მეომარი და რაზმელი. ამ არქაული სიმღერის უკან უკვე დგას იდეა „აღთქმისა“ თუ „კაცობისა“ ღმერთთა და მის „ერთგულთ“ შორის. ამ იდეის კონტექსტში უოველი საყრადლორი სიზანი არის სწორედ „სიზანი აღთქმისა“ — დაქორება და დამოწმება მხედართმთავრის — ღმერთის და რაზმელის — ადამიანის ურთიერთობაში მეომართა ერთგულებისა.¹⁰ აქედან იდებს სთავეს ამალი აღთქმისეული იდეა ბაძოლაში არა „სისხლთა მიმართ და კორცთა, არამედ მთავრობათა მიმართ და ქედ-მწიფებათა. სოფლის მუშრობელთა მიმართ მუნდობა ამის საწუთრობისათა, სულთა მიმართ უკეთობისათა, რომელნი არიან ცასი ქუაშე“ (პაულე ეფესელთა, 6, 12). ასე ფართო და სოლოგადობრივად საგულისხმო შინაარსი დევს ტანჯვისა და წამების ბიბლიურ კონცეფციასო, პაციოტიათიული ლიტერატურის გმართი ბაძოლაში. აქედან გამომდინარე მოიზრებოდა მარხვა, როგორც „მეომართა გუშავობა“ და ასევე, როგორც სამხედრო დისციპლინა. „სახარებისეული „წმინდა სტოიკი“ მსჯელობს არა უბრადოდ „კეთილზნისიერებაზე“. არამედ ერთგულებზე ჩაგულისხმებელ ერთგულებებზე დუთისა და ამ ერთგულებზე, რომელიც ადამიანისგან მოითხოვება“¹¹.

ბრუნეა წარუღება

დღეში დაიღება პარაცნეული კულტურისა

შუშანიკის ბრძოლაც უნდა გავიგოთ. როგორც იმ „ხოფლის მემკვიდრეთა მამართ“, „ხოფლია მამართ უკეთუბნობათა“. ხოლო ის შემართება, რომლითაც შუშანიკი თავის ინდივიდუალურ ამბუღებს უპირისპირდება, უნდა გავიგოთ ისე, როგორც მის თანადროულობას ეხმოდან: ზორციელი ხწრაფვა, თუ მისი მიდევნება უმადღებს, საზოგადოებრივად უმწიფნელოვანებს უსაუფლობებს ამცირებს. უნდა ადვკეთოთ ჩვენ უნდა ვიხატოთ იმზე, რაც ჩვენზე უფროსს გახატონებას, სხვაგვარად ვერ შევინარჩუნებთ საუკეთესო ნაწილს ჩვენი არსებობისა („სადღა, არს ბაუნჯე თქუენი, მუნცა იყოს გუდო თქუენი“ (მათ. 8, 21). შუშანიკის ქედუბრელობა, ის საოცარი ძალა, რომლითაც ქალი საკუთარ ტანქვეშ მადღდება, უნდა გავიგოთ როგორც საკრძორო ნიშანი, „წამება“ არე „დამოწმება“ ამ ერთგულებათა, რომლითაც პაროვნება უსხუბებს ერთგულების ღვთისა „შუშანიკის წამებას“ სწორედ ამ „ზარი თქვაა წამება“, ისე როგორც „წამებას“ ევხტათისა, ამისა გობრომისა და ა. შ. შუშანიკი არის მარტვილი, ხოლო ბერძნული ხატუვის მარჯვთა თუდამარტული მწიშნელობა არის „მოწამე“, „დამოწმებელი“, „ანადგომელი“. „წამება“ ამ მწიშნელობით უფეროვრებს მიხლოურ ტექსტებში, ადრედ ქრისტაან ავტორებთან, ძველ ქართულ თხზულებებში. „ტანქვის“ მწიშნელობა ამ სიტყვამ გვიან შეიძინა.¹²

ამ სიტყვას სემანტიკის ისტორიაზე საგანგებოდ შევხედოთ. ის, თუ და აზრი დევს სათიურში, გვაცვლიანებს ნაწარმოების შესამეცნებლად. უფუდებს ქართული ნაწარმოები არის რომანი ერთგულებათა. ამ რომანის მთავარი გმირის ტრაველი ცხოვრება არის წამება-დადსტურება მადლა იდეალებსაჟმა პაროვნული ერთგულებათა. ის, რასაც ეს წიგნი ატყვადრებს, დავაწირებულაი არა უძრამისა და სიწმიდის სტეარებასთან, არამედ მოქმედებასთან, შეუთავებელ ბრძოლასთან, სიმტკიცესთან. არა გაქცევა-გამრიდება ბოროტებისაგან, — შეუპოვარი ბრძოლა მისთან, ბრძოლა გამარჯვებამდე.

წარმოშობისთანავე ქრისტაანობა იყო „რელიგია პაროვნული ერთგულებათა, ღვთისადმი მტედრული სიხსიურისა“. და სწორედ ამდენად სახარებაზეული „წმინდა ისტორია“ თავის ძალიან მწიშნელოვან ასექტში არის მოთხრობა ორგულობაზე. მასში ურთოდ აუცოდებულაი თუდის ფაფურა შეხამდებლობა დაღატისა და ვერაგობის უფეროდში ნათარქმისა, რომელიც მემკრული დაღატის (და არა უბრალო „ბიწრებას“) მხვავსია, — „ქრისტაანი მტედარის“ მთელი უოფიერების ერთ-ერთი უნივერსალია.¹³

იაკობ ხუცესის წიგნში განვითარებული კონფლიქტი სერთო მოხსახით შინაგანად ენათხივება სახარებაზეულ კოლაზიას. რადგან ამ წიგნის შინაარსშიც განსხვავებულია პათოსი

ერთგულებისა, სწორედ ამდენად მწიშნელობის ასექტში იგი არის მოთხრობა ორგულობაზე. მასშიც ძალიან მწიშნელოვანია და უცოდობელი ფაფურა ვარსკვნისა სახარებაში გეშმარტებისა და მთავარი გმირის ხაქმეს დაღატობს ამ გმირის უახლოესი პაროვნება ქრისტეს ტანქვა ორმაგია და უსაშენდღისი: თუდამ და მისმა თანამზრახველებმა არა მხოლოდ გეშმარტებას უდაღატეს, უვლაზე თვისს, უვლაზე მოუვასს დაღატეს: „თქათა თანა მოუდა, და თქათა იგი არა შეიწუნარება“ (იოანე 1, 11). იაკობ ხუცესის თხზულებაშიც ასეთი გეშმარტებისა და შუშანიკის მოღალატე აქ არის ქმარი შუშანიკისა, იაკობი ტრაველიც გარკვეულად ამბოუებს ჩვენთან: აქ დაღატის ჩამდენი არა მხოლოდ „ერთსულობით“, არამედ „ერთსოცობითაც“ იყო დამინდული იმასთან, ვისაც უდაღატა „თქისსგან არ შეწუნარებას“, თვისისგან დაღატის ეს უმწიფრები მიხლოურა მოტევა 14 სიუჟეტში გადამუშავა დიდად პოპულარული თხზულებები პოეტმა რომანოს მელიდონისმა („თუდის დაღატის შესახებ“). ატალოურა ადრძინების ოხტატთაგან უვლაზე ძლიერ ამ თემის განვადდევანებს პოტო („თუდის ამბორია“). მითაგან მის — იოსებ მშვენიერის გაუადვის მიხლოურ მოტევის მიებარუნდა თომას მისი („იოსებნი და მშანი მისნი“) ქართული მწერალი 15 სიუჟეტშივე ჩაფიქრებია ამ საზარადელი პაროვნებას, ოდონდ თავისი შთავონება ერთგულ-ისტორიულ მასალაზე დოფუფმენტათა თემის საგანგებოდ, ღრმად გაანრებას განამბრობა ის რომ რომანის იდეურა პათოსი უარყოფათის შინაგანს, მხატვრულ-ლოგიკურ დავსობაზეცაა დამყარებული, ხოლო ასეთი ეხთეტეურა პო. ზიცია უჩვეულოდ ათვლება სერთოდ შუა სიუჟეტების მწერლობაში.¹⁶ ვარსკვნის სიუჟეტიც სიხლბავსე ფაფურაა ნაწარმოებში და არც მისი შინაგანი დრამატისა: უფუდებელუოფილა.

თასი, რომლითაც შუშანიკი თავისი გოდუოთისაჟენ მტედართება, რამდენიმეჯერაი საწამლიათაი ავხებულა: იგი უმადღებს საზოგადოებრივი იდეალის დაღატს ადუდგება წიკ, ამ დაღატის ჩამდენ ქმარს ებრძვის, ინტიმურ მუბთლობას და ფიზიკურ შეურაცხუოფის უპირისპირდება. ქალის ხუდისა და სხეულსაც ფაუნდობლად თედვენ, შეურაცხუოფენ. უვლაფერა ეს არ ტოვებს ადგალს უმყოფელობისა და ქლასტეურაი მოწმუნტურობისთვის, როგორც პრეტრისტაანული ქართული მათისის გმირებს გამოიუერებას შუშანიკი სხვა მდგომარეობაშია, ვადრე მთავარი გმირი ქლატონის თხზულებისა „სოკრატეს ამოღოვია“. „როცა სოკრატე უმყოფელად აღებს ხელში თავის თასს საწამლიათ — ეს ამოღებულა ვეხტია შეინარჩუნო უმყოფელი შესხედაობა თანამზრახუბაში მოიფარო მოდულაციება თავისი სიხსი და ამ მოდულაციებში გამოვლენილი მოძრაობა სიკუთარი ხუდისა, შესამდებელია საყვადის მი-

ახსიარ, მაგრამ არა წამებას ქვეშ" 15 სოკრატეს ხელის სამაგალითო თეოლოფლება მიკვდილოს წინაშე განმარტებულა რეპუბლიკის სხულ უფლებიანი მოქალაქის სოციალური გარანტიებით. შეშინაჲ კი სოკრატეს, წამებასა და შეურაცხოვებს პარასიარ ღვას ერთდროულად.

თუმცა პლატონური ბილაზიზმისა და ამდღე-ბული გესტის ანტიკური იდეალი ქართულ ეს-პოტკურ მხოფდმეგრძნებას მტრძაღებად უო-ფლთუის თან ხდევდა. იყოების წაწარჩობესაც მანა მისი კვალა. „არის რაღაც არტისტული შეშინაჲს ხატეუბსა და „პოზიო“, — აღნიშნა მ. კილაძემ, ნამდვილად არის. დედოფალი რომ სხამლიდამ წაუღა და ხემაჲი გაიხარტოფდა. მასთან შეხულო ხუცები იღუპილი მისთან მამარავეს ქაღს: „დღაწლსა ღიღსა შექლელ ხარ. დედოფალი...“. დრამატული. მაგრამ პათეტოკური ანტონიაციითა დატვირულ ქაღს სამხუ-სი რეპლიკა: „ხუცეს. და მეცა დიღსა ღუაწლსა განმადებულ ვარ“. პარზა. რომელიც აქ პირ-ელ ხატეუბს მოყვება, ხეულებრეჲე გრძელო. ჟამბული და ერთობ მტრეულო. შემდგომ ინტონაცია ერთბაშად მადლა იწევს და ხატეუ-რის გესტის უკან წარმოდგება ბედი მძლავრი დარტყმის შესახდრად სტოკურიდ შემართუ-და პარზა მარტვილსა. შინაგანი პათოსითა და ფორმის არტისტული დამუშავებით ეს ისეთად გესტია, როგორაც, მაგალითად, ერთგან გვხვე-ბა კორნელის ცნობილ ტრაგედიაში მედრის მი-ხარავეს: „ხალს შენ ეზიზღები, მეუღლე შენა გვიარბის შენ, ანთ უხედობაში რა რჩება ერთ-გულად შენდა?“ ქალი უპასუხებს: „მე, თავადი“

გმირობის არისტოკრატული მოჩაღას, ელი-ნური „ხელის სიდიადის“ ბიშნებითაა აღბეჭდი-ლი შეშინაჲს სოციალური გესტა. წამების ბეშე-დრ წელს „მოიწია წმიდისა და სამგზის სამატ-რეღისა შეშინაჲს ზედა წელედებასკა კორტ-თა მახთან... მატლიკა ფისმულ იყო წელუ-დთა მათ, რომელ-იგა ადამო კვდითა თუბა-თა და მიმტენბდა მე და მამდლობდა დმერბსა და თქუა: „ხუცეს, ნუ მძიჲ გიჩნ ესე, რამეთუ შენა იგი მატლი უფადრ არს თა არა მოკუდე-ნის“. სხვა ეპიზოდო ნაკვამ დედოფალს იყობი შესხივს: „მობრძნე და მოგბანო სისხლი ეგე პარზა შენსა და საღებრა და წამად დავდვა რაათა, მე, ღამე თუ განიერნისო“ ბოლო წმა-დამან შეშინაჲ მარტუა მე: ხუცეს, მაგას ნუ იტუჲ, რამეთუ სისხლი ესე განმწმედელი არს ცოდუ-თა ჩემთაჲ“. შინაგანი თავისუფლების არისტო-კრატული გესტით იღებს მოწამე მატლს ხაუ-თარა სხედოდა, დემონტრაციულად ახერებს იაკობს და თან ამხნეგებს. მეორე შემთხვევაში კი ღვთის ხაქმისათვის ნომარა „წმინდა მუდო-რის“ უარს ამბობს სხამდინ სისხლი მობანინ, მას ხურს ატაროს ხულოერა გავაცობის და ხაწ-მანდის ეს უტყუარი ნაშან, უკვლამ დაიბახოს ეს სისხლი, ანტიკური სამუარობთისაი ტაპიური შინაგანი თავისუფლების და „ხელის ხეღ-დის“

ისე ვარკუთლად არტისტული დემონტრაცია ტატილის „ანალებში“ ასეთი ეპიზოდი გვხვდებოდნენ: *Трижен уходят и сплывшим поном Геласий и Деметрий; там он протягивает обе руки, и один ему нагретая мена, и, когда из них хлынула кровь, кропит ею пол, подымает и себе мексору и говорит, «Мен сохранила моя мина. не Юниеру Освободилеся; мотри и заповиши, мина моя».*

მატლს ჩვენების შემობხენებულ სცენას ასე-თი ხატულისში მტრისით ათავრებს მწერალი: „მე მოვცე და ვარტუ: „მძიხა სამხედრო მე-რედა-და შედრადსა ხატეუბელად. აქ მატ-ლთა მაგათუხს მხარულ ხარს“ და მან მარტუ-ბე ქესტით: „ნუ ვის თანა იტუჲ მძიხა სამხ-ლისათუხს ცხოვრებისა ჩემსა, რამეთუ იმერე უო-ფად არს ღატეობა უხადრუთა: ამო კორტთა რეითაჲ. რამეთუ შინაგან მძიხა ემოსა და არა-ვან აცოდა ჩემსა წარმე, ბოლო ვარტუან კაც-თა თუღსა ანტიკიოსა პაღდარტი ემოსო თუმცა შეიძლება კი ამის მტრისი თუ დეტალი უწწოდოთ? აქ ნამ ერთი მოთხრობისათვის სკმაოხი შინაარსია რედუქციარებული სახი-თის და ეოფის, კოლოზისა და განწეობილების შესამცნებლად. ეს ქალი ანტიკური ძვარუბის ქსოვილით შეკერილი კაბით ევლინება „კიეთა თუღსა“ ეს ტრაგედიული სამხედრო ასტ-ტის მძიხა ფარავს. მძიხა — დამწულელებულ, მატ-ლებდასვეულ სხედს, დამახინკებული სხედ-ლი — ამოვან ხელს, ზეცისა და მაწის სიუვარუ-ლით ანთებულს, ამდლებულს თავისი უხედუ-რებით, უხედურს — თავისი ფიზიკური უმწეო-ბით. აქ გმირის მატკარული სხე თითქმის კონტ-რასტუქტის პარადოქსითაა აგებული: დამბეზულ სისხლში გამოწეობილი დედოფალი სახიტაბ-შობი და მძიხა მოხალა, შეურაცხურელი მარ-ტული მადლიანობაშია, წარსული და აწმყო, იც-ნება და ბინამდვილე ერთადაა. რთულა, დრამატულია ეს მადლიანობა.

სახითებისა და ვნებების, განწეობილებებისა და კონფლიქტების ასეთი მახე ქმნის რომანის ატმოსფეროსა და სავარტეს იდონდ უმაღლესი ხელოვნების ძალით უკვლადრია ხაოტრად შე-კრმულია. რედუქციარებულია, მცირე სხედუ-ლია დატეული დიდი ხელი.

მთხედვად ამისა, რომ ანტიკური მხოფდ-შეგრძნებისა და ეზოტოკიას კვალი 1840 წლის წინათ შექმნილ ძეგლს ნამდვილად ატუვია, მას-ში სორტშესხული მოდელი დამაინახა მადლი-ნად, უტყულოდ არის იდეალი ახალი ადამიანი-სა. მასში არაა წაშლილი „ეოვულუცარა ნაშანი ხიხუბტისო“ (მეგელი). იგი არ არის გაუმზადე, მადლიანი არსება, რომელიც წამების ვამხაც არ დამკარგავდა მარმონიულ წონასწორობას და ღამაჲ ძლიერების. ეს არის სხე ტანწული სხე-

პრიმატა შარულაშა

გიორგი კარბაშვილი იანუშვილი კულტურისა

უფლის, რომელშიც ცოცხლობს ანთა-
ლისშიერა". „შინაგანი" უფლისადე სთავა
ანტაშრობისა. რომელიც უფროსი ნაწილებად
სტატუსებდრად გამოიყენა. ილიან-
სტატუსებისა. ილიანის რომელიც უფლის-
ტურ წარმადგენის ანთაშრობის. უფროსი ნა-
წილი ანტაშრობისა, სტატუსისა, სტატუსის
ანტაშრობისა".¹⁷

რეალურად ასახედებლად. და როცა შედგენი-
ლი შემდგომ ეპიზოდში დაღაღებს — „ხოლო
ბე, სიუჟეტულში, ამა ესერა. წინაგამზადებულა
მას გზისა წარუდ სიუჟეტისა. ქირისა ამის წოდ
ბეშისა ქრისტეშან მომადლოს მე სიზარულთა
სატანკველთა ამით წოდ განსუენება, გუგამთა
ამით ზემთა და თრეკთა და შეურაცხებათა —
მოუბოხყო მე დიდებასა და პატრუხა ცათა. შინა
დაუსრულდებელსა, — მოწამე უკვე გაწონასწო-
რებულა და ახლანა ხელი სულ ახლოს
გერტეს მარადიული ქრის სიუჟეტის. მაგრამ ეს
მანც არ არის კლასიკურად მოწოდებული და
გაუბნარავი გზისის რესტო. ეს სწორედ მოსო-
უბნული. გაწონასწორების ძლიერი კლას შემ-
დგომ მიღწეული მოღაწობა.

ადამიანის მიზნითა კონცეფცია მიიღწევს შე-
საძლებლად პიროვნების ხედვის აგებას მძაფრ
გაქანებას. პეტრე მოციქულის მიერ მოძღვრის
გან შედგენილი სამგლის განდგომის ტრაგედული
ეპიზოდია ამის დასტური. მას წილად ის ხედა
რაც უფელაზე ხაზინულია დედასმოსავისათვის —
იგი ცხატაებს თავისი უბედურეი ცხოვრების
გადარჩენისათვის. „ხრულიად გახატება. რომ
თვითშემცნების სწორედ ამ საშინელში გამოც
დიდებას გამოიწვია, ახალი რხევა ხედვის ქანქა-
რისა — იგი მეორე მხარეს გაქანდა. და უფრო
დიდი ენერგიათ: სასწრაფოთაღებდნ, ხინა-
ნულიდან (თავისი დაცემის გამო, რომელიც „მე-
ფის დეკარგვის ემის მოხდა) იშეა შინადეოფნა —
იქმნულიყო ის ხილვები, რომელიც გადამწე-
ვეტი როლი შეასრულეს ქრისტიანობის სამო-
უდლოებაში ამ გამოცდილებით იხსნება პეტ-
რესათვის არაა ქრისტეს გამოცხადებისა, მისი
ტანჯვის არაა. პეტრე არის ტრაგიკული ფი-
გურა, „...გმირი სუსტა, რომლის უდიდები ძა-
ლა იხატება სწორედ ამ ხისუსტიდან“.¹⁸

ადამიანის ახალი იდეალისათვის ნაშენული ეს
დრამატული პათოსი ტრაგიკული სიძლიერითაა
გამოვლენილი იაკობ ხუცესის რომანის გმირთა
სახეებში. IV-V საუკუნეების ბიზანტიურ მწერ-
ლობაში ეს ხელახლეობა უფელაზე მაღალი
ხედოვნებით განხილავს გრიგოლ ნაზიანზელის
(330—350 წ.წ.) ლირიულ აღხარებებში:

Кто ж? Откуда пришел? Къуда и-
дѣется? Не знаем и не знаем и-
дѣется, кто бы настѣнилъ и-
дѣется (344—407 წ.წ.) მომილიება (მაგ-
ლითად, საქურის ევტროპიოსის მიმართ) შე-
უდარებელია თავისი ტექნიკურ-ფორმალური
დახვეწილობით, მაგრამ მათში მათეც რიტორი-
კული დამოძღვრა — ქადაგების ხელსა მთავ-
რად. ბიზანტიური პაგოტრეული ლიტერა-
ტურის საუკეთესო ნიმუშია „თელბე, თონახე
იდექსანდრიდის (1298—1378 წ.წ.) „ცხოვრება
წმიდისა ანტონისი“, რომელიც ძველთაგანვე
უთარგმნათ ქართულად (გამოცემულია კიდეც
გ. ამნაშვილის მიერ, 1970 წ.) ადამიანის ახალი
გაგების ის ცხოველყოფილი ნიშნით, რომც

ზემოთ ესაუბრობით და რაც უმაღლესი ხე-
ლოვნებითაა დადგინებული „შეშინების წამ-
ში“. შესაძინეად შენდებულა, ამ ნაწარმოებ-
ში, რომელიც ცხადი ხედვრისტული ინტერ-
სით იკითხება.

მეოთხე საუკუნის ლათინურ სამყაროში
იერონიმე ქმნის ეპისტოლარული ფორმის დიდ-
ხელ სიმუშებს (მაგალითად, წერაღება პამპლე-
ხაში. ევტოქესადი) ²² იერონიმეს ენობრივ
ხედოვნების და სტილს თავისი სტენდონტ შე-
საუკუნეებშიც და აღორძინების ხანაშიც. მაგ-
რამ, როგორც იერონიმე იტყვის, „მისი აღ-
პირქუშია“. ხელს სხვაგვარაა ავგუსტინე
„როგორც უოფელთის, ავგუსტინესთან ბრძო-
ლის კელი — მისი საკუთარი ხელია. ნაცვლად
იმისა, რომ ვადიწვევია ევგენი. ავგუსტინე მათ
მზაულებდა: სულერ ქრადლობებს იგი იმდენად
მალაშოს არ სცხებდა, რამდენადც აღიზანებ-
და. ამით იგი რომანტიკოსთა შორეულ წინა-
სწარმეტყველად იქცა. შეტობიანა ამოდ რიფი
სწავლობდა მის სკოლაში“.²³ ავგუსტინეს „აღ-
ხარების“ გმირი, „აღიპოვის ცოდნობის და ახ-
რების; მასთან შედარებით არა მოდიოდ ის
პირები, რომლებიც ამანებს ნაწარმოებებში გა-
მოდიან არამედ პამპლეც იერონიმეს თხზულებ-
ბაში — სხვა არაფერი არაა, თუ არ უბიცოდ-
ლო ხქმანა“. აღიპოვის ეცება მიზნითა
პეტრეს მსგავსად (და მათ უფრო დიდა, რაც
უფრო მაღლა იდგა). ეცება და კვლავ წამო-
მართება, ვინაიდან ქრისტიანობის შეცოდებასა
და მაგურ მოზიხვლასთან საბრძოლველად სხვა
იარაღი აქვს ვიდრე „...რაციონალური-მდვი-
დუალისტურ ანტიკურ კულტურის. ქრისტიანო-
ბი ტუფილად როდია მოძრაობა, მომდინარე
სიღრმადან, — სიღრმადან მრავალთა, მახე-
დან, და უშუალო ვრძნობის სიღრმადან; ქრის-
ტიანობის მტრის დამარცხება მათვე საკუთარი
იარაღით ძაღვს. ქრისტიანობისაც აქვს თავისი
მაგია, მაგრამ ეს ის მაგია როდია, რომელიც
ხისხლით ათრობს; იგი უფრო ძლიერია, ვინა-
იდან უფრო ადამიანურია და მდიდარია იმდენ-
ბით“.²⁴

ავგუსტინეს მიერ შეუდარებელი ფსიქოლო-
გური სიღრმითა დ. კეშმარიტი ხედოვნებით
ხორცშესხმულ მოფელს ახალი ადამიანისა მი-
შინდელს ქრისტიანულ სამყაროში შეიძლება გ-
რავან უბამდებს მხარს იხეობს დიარხებით, რო-
გორც ამის აუთებს ბიპონიის ეპისკოპოსის ფი-
ცროსი თანამედროვე, იაკობი, ხუცესი ცურტა-
ვისა.

თანამედროვე მეცნიერული მიღწევების დო-
სტრე ფნთა იქნას გაზარებული „შეშინების წა-
მების“ ის პასუხება, რომლებშიც თითქმის უბ-
რო სკეტიზმის და აბტრაქტული დოკუმენტა-

პრამარ ფარულბეა
დირი აპრიბას იარმონელი ანდრეასი

დღის დემონსტრაციის შემდეგ, თანამებრძოლ ნეფ-
სებთან და მადეგანებთან ერთად მოგვ-
აქვით და გავაყვამინებ შობილად დრო. ბ-
რუნდისში ამა დღეებისთვის ამაში. ახლ უბ-
რამდე შეიძლება მოგვარებნობა, ა უბ-
სედა, მადეგანად, გამართება, თუ ჩა ამა
დრო ახლა სამხედროში, როგორცაა წყაროში.
არმდრად მანდრამანე მათე განმარტყულად
ბი, სამხედროდ გამართულად, ახლდებულ თ-
განდრად ამ მათე კიდევ სხვა სამხედრო აღმარ-
ება — ქართ, თანამ მათე აღმარტყულად თუ
გამართულად. ქართულად სხვად გამართულად
როგორც დროში, გამართულად როგორც წყარო
მართლად შეიძლება თუ აღმართულად როგორც
დროში და როგორც წყარო, თანამ მათე მოვლასთან
და მდებრად, მართლად მოგვარებასთან, სე-
რტად გამართებასთან.

«**მ წყენს ხანი არსება, — ღმერთა, ქვეყანა
და იდუბანა, — ჩამუდგაა ერთობებზე ქვეყან
წმარება მთავარა ემართ ღმერთ, სხუდგა და
ქვეყნ უფრო ღმერთ სუდა. ამ წყენს ერთ
სოცავა, — სიყვარულა, — ჩამუდგა ძველად
სულავანა და მთავარა ემართ ცდადონებ ამ ს-
ნებთ ერთობებზე ქვეყან. სიღრა უმთავრეს
წამწებოდება თუ ცონა, ჩამუდგაა არსებ-
დალა თქონებ თხუდგება. არას ემწებოდება
შეგობრავა ჩიგობრება.**»

ქმარის მოდელის სტრუქტურული ელემენტების (როგორც და კრძო) ურთიერთგანმარტების გეგმა. რაც ქმარულ დამტკიცებულაში პარტედად იყოფა ბუცების თხზულებასაო მოცუბულა, ვა-
ზიარტულა და განთავსებულა. ადრესანტუა-
სისაო. რუბრეფლასაო ქმარულა კონტრ-
ტო. ლანიალის ხუდას შეგნათა ვადტანული და
გ.არტის მოკადა და კრძო სწეხების მტარ-
კლა ლანიალისარტსარე თხზულებათ სწეფების
რეფილს (ოღოში ეს იდეალა სხვა კრუტურ-
ლი წყაროებშია, მაგალითად. ანტაეროზიდას
მოკლასარე ელემენტებისაო შეესებულა). მოკა-
ლური რიგობისაო პაროვრულა ნების სის-
ტემათ, მტარისარტე გრუდათ რუბრეფლას
გმარტები წეშარკის, ამათ, ვარტულა სარტეფლას

[illegible]

შეცუდრებმა არიან, ამოცანა სულა აქ დანერგო
სულავეთაა შეცუბულა, მიწიან ხაქველში დუთ-
გბრავი ანდლუბულაობის მიდწევას ცდადობენ
„ფუფხისტუაობის“ მთავარი მოტუად სიუვარუ-
ლი და ტრავუდუბა (სხვა აქცენცია და სულ-
არა). მიმართებათ კონსტრუქცია წარუდსახეობის
მიმდევად მიმართება და სიუვარულის მომ-
ტების სიუვარუდუ უნდა ედოს კრისტალიზლი
მოფლადქმა, რომელიც მოცუტელ მომტის მი-
რით აცხადებს: „დებრთა სიუვარული არა“.
„ფუფხისტუაობის“ უმთავრესი გზარაც ქალა —
სეტბრა, წდუბის კამპულობაში ესეც ციხეში
გამოწვეადიფლი და ტანქული. ტანქის ხაზ.
სურქლოზე გამოწვენად-ანდლუბული მიცხად-
ბა სეტბრა ტაროლს, ტარულ — სეტბრა.

მა პატარა მოსახლეს მტერად შეშინაო და
თუ მათგან დანება მოქალაქეებს შედეგ, მტერს
უზიარო სქემით შენაო. ამ დროს მტერი დრო-
და დროს განმარტებულ ვაო. ამ შეშინაო
სტრატეგიის მიზანია თავის სულისგან სტრატეგიის
უფრო აღზიარებს მათ. ესეც ხსენათ "შენა
მოხსნა" რომანტიკული ნაშრომი. და თუ მტერს
ძალიან სწავლობდა ადამიანებს სკოლაში, პატარა
თავიდანვე უნდა მიეღო შემოქმედებითი ამ
კულის ამ დამატებითი განმარტებითი
რომლის პირველ სტრატეგიის მიხედვით თავის სტრატე-
გიისგან.

[illegible]

ახედა. როცა ჩვენ ვხედავთ, რომ მათი
საოცარი გამოცდის, რომელიც „მეშვენიერების
კამათი“ იყო, რომელიც „მეშვენიერების
კამათი“ მსტერული სიყვარულით მოგვითხრობს.
ეს მისთვის არის, აქვს მისთვის, ეს
„წმინდა სიხალისი“ ღმერთებისა, ძალიან
მისთვის და სიხალისების, ესეც, ღმერთ-
ის შესახებ სიხალისზე დამატებული. მსტერულ-
ად კონტრუქციის შემადგენელი ელემენტებია
და მთელი ასაკები კლასიკური თანამედროვე-
ბით ღმერთთან ცენტრის გაშვებით და მათი
მისთვის მოგვითხრობს, რომელიც მათთან გა-
მოყვარულობისა და მოღვაწისა არის, არ-
დამდე, ელემენტების შესახებ კი არ მის, მო-
გვითხრობს ეს, შეტყობული სიხალისებისა და
მისთანა მსტერული მოგვითხრობის სიხალისად
ესეც ჩანს, რომელიც, უმჯობესი ქართული მსტერ-
ულია, რომელიც, რომელიც, რომელიც, რომელიც

840334 83475380

000000 000000 000000 000000

დახედური კულტურაზე. მიტრეაფობა ქალბი
კური ეზოგეტური ასოფლშეგრობების. ეს
მე, ბიბლიური იაკობის ძალაბმევეთ, უბრ-

ბილი, სიწმინდის შატერული დახედავითა.
ეს დაჟ ქართული შერეობა, იაკობს
მაშ შემდეგ 1200 წელი გახედის...

შედეგები

1 ნ. გერბენიშვილი, ი. ჯეხიშვილი, ს. ჯაბა-
შვილი, საქართველოს ისტორია ნაწ. I, 1918,
გვ. 81.

2 ი. ჯეხიშვილი, ქართული ენის ისტორია
I, 1960, გვ. 295.

3 Герасим. Лекции по истории Церкви. т.
XIV, стр. 188.

4 ნ. გერბენიშვილი, გ. დონდუა, მ. დემიძე,
გ. ზელაძეშვილი, მ. პესია, საქართველოს ისტორია, I, 1958 წ. გვ. 96.

5 ი. ბარამიძე, ნარკვევები შატერული პრო-
ზის ისტორიიდან. 1966 წ. გვ. 22-31.

6 იქვე, გვ. 22-24, 28.

7 ი. ჯილაძე, იაკობ ცერეტელის „შეშინ-
ის წამები“, „ცისკარი“, 1977 წ. № 2, გვ. 1-4.

8 Пьер Тейяр де Шарден. Феномен чело-
века, М., 1966, стр. 257-258.

9 იქვე, გვ. 258.

10 С. С. Аверинцев. Поэтика раннехристи-
анской литературы, М., 1977, стр. 128-
129.

11 იქვე, გვ. 126.

12 ი. ი. აბულაძე, ძველი ქართული ენის
ლექსიკონი, 1973 წ. Т. В. Подорож, Античность
и византизм в армянской литературе. Сб.
«Античность и Византизм», М., 1975, стр. 362.
Brox H. Zeuge und Martyrer. Untersuchungen
zur frühchristlichen Zeugnis - Terminologie
München, 1961.

13 ს. ავერინცევის დასახელებული ნაშრომი,
გვ. 126, 127.

14 ი. სარაძე, ძველი ქართული ლიტერატურული
პროზების სივრცეები, 1978
გვ. 201.

15 ს. ავერინცევის დასახელებული ნაშრომი,
გვ. 60.

16 Киреевский Тихон. Сочинения. В двух
томах, т. I, М., 1969, стр. 326.

17 ს. ავერინცევის დასახელებული ნაშრომი,
გვ. 62.

18 Эрина Аверинца. Минусинск, М., 1976, стр.
41.

19 იქვე, გვ. 42.

20 Памятники византийской литературы
IV IX веков, М., 1968, стр. 70.

21 იქვე, გვ. 67-100.

Памятники средневековой латинской
литературы IV-X веков, М., 1970, стр.
34-47.

22 И. Н. Голенищев-Кутузов. Средневеко-
вая латинская литература Италии, М., 1972,
стр. 86, 88.

23 ავერინცევის დასახელებული ნაშრომი, გვ.
67, 66.

24 K. Wessel Die Kreuzung (Iconographie
Ecclesiae Orientis). Recklinghausen, 1966,
S. 71.

25 ს. ავერინცევის დასახელებული ნაშრომი,
127.

26 ტ. პიპიას დასახელებული ნაშრომი, გვ.
249.

27 „შეშინის წამები“- პოეტისა და სტო-
ლის შესახებ იხ. გ. ჟაბუაძე, იაკობ ცერეტ-
ელის პოეტური ზელოვნება კრებ. „შეშინ-
ის წამები“ (გამოკრებები და წერილები),
1978, ბიბლიკ. ენო სტოლისა, „ცისკარი“, 1978,
№ 2.

